

Dualno obrazovanje novo ruho proverenog sistema

Danas Školska slava

Mladost i iskustvo: Obuka u fabrici Siemens u Subotici

Na listi deficitarnih zanimanja mehaničar, bravar-zavarivač, konobar ...

Strane 2-3

Marko Čadež, predsednik Privredne komore Srbije

Kvalitet kadrova jedan je od ključnih faktora za privlačenje investicija

Strana 2

Jovana Vukotić, rukovodilac odeljenja za korporativne komunikacije kompanije Siemens za Adriatic region i **Ivana Lajović**, HR tim Siemens fabrike u Subotici

Dualnim obrazovanjem rešavamo problem nedostatka stručne radne snage

Strana 3

Dualne studije model za budućnost

Ključ za pravdu, za jednake šanse u društvu je u sistemu obrazovanja. Dobro obrazovanje smanjuje rizik od nezaposlenosti i povećava prosečna primanja. Dualno obrazovanje jedno je glavnih stubova nemačkog sistema obrazovanja i ima važnu funkciju u socijalno-tržišnoj privredi, jednoj od temeljnih principa i vrednosti nemačke Fondacije Konrad Adenauer, kako u Nemačkoj, tako i u Srbiji. Dualno obrazovanje u Srbiji već trasira svoj put. I beleži uspehe. Zajedno idemo korak dalje i predstavljamo sistem dualnog studiranja u Nemačkoj, gde se sve više mladih odlučuje za gimnaziju i polaganje velike mature. Za ostale koji završe srednju školu, obrazovanje u visokoškolskim ustanovama i preduzećima koje će ih osposobiti za rad u struci, predstavlja dobru alternativu klasičnom studiranju. Povezanost teorije i prakse karakteristika je dualnih studija. Nemačka obrazovna politika radi na unapređivanju dualnih studija, naročito na obezbeđivanju kvalitetnog nastavnog kadra u fazi praktičnog učenja, kao i na regulisanju pravnog statusa studenata. Uspeh modela dualnih studija u Nemačkoj, dugoročno gledano, zavisice u značajnoj meri od dovoljnog broja atraktivnih mogućnosti zapošljavanja.

Dualne studije obećavaju da će učenje fokusirano na potrebe i na praksu popuniti prazninu između akademskog znanja i praktičnih zahteva radnog mesta. Ovaj model trebalo bi da spreči veliki nedostatak stručne radne snage, i, istovremeno, da doprinese socijalnom otvaranju visokoškolskog obrazovanja. Treba, takođe, naglasiti da je stopa odustajanja u dualnim studijama od sedam odsto, daleko ispod stope odustajanja, od 30 odsto, sa uobičajenih Bachelor studijskih programa. Pošto dualna studijska mesta finansiraju preduzeća, dualni studijski programi i u finansijskom smislu predstavljaju zanimljiv model koji može da rastereti budžet namenjen obrazovanju.

Posmatrano sa ove istorijske distance privredni problemi u obezbeđivanju mlade stručne radne snage i veliko interesovanje za studiranje na visokoškolskim ustanovama doveli su, sedamdesetih godina, do formiranju prve Strukovne akademije (pokrajina Baden-Wirtemberg). Devedesetih godina diplome sa strukovnih akademija izjednačene su sa diplomama studijskih programa, i prelaskom pojedinih akademija u državnu Dualnu visokoškolsku ustanovu, 2009. godine, prvi put je postalo moguće na kraju dualnih studija steći zvanje Bachelor. Ova visokoškolska ustanova organizovana je po ugledu na američki sistem državnih univerziteta. Saraduje sa 9.000 malih, srednjih i velikih preduzeća i socijalnih ustanova koji su joj partneri u nastavi, a sa svojih 34.000 studenata predstavlja najveću visokoškolsku ustanovu u zemlji. Pojedine dualne visokoškolske ustanove pružaju čak konsultantske usluge preduzećima, ali i drugim visokoškolskim ustanovama i studentima. Danas se dualne studije sa zvanjem Bachelor ili (ređe) Master nude u svim nemačkim pokrajinama.

U zavisnosti od programa, dualne studije traju tri do četiri i po godine. Dualne studije čini mnoštvo studijskih modela i formata, ali u principu razlikuju se modeli „prvog obrazovanja“ i modeli „usavršavanja“. Ako govorimo o „prvom obrazovanju“, u opticaju su sledeće opcije: integrisana strukovna obuka, koja podrazumeva da studenti, pored diplome Bachelor, stiču i diplomu sa strukovne obuke i integrisana praksa koja podrazumeva da se studije kombinuju sa dužim fazama praktičnog učenja u partnerskom preduzeću. Studenti stiču diplomu visokoškolske ustanove, ali ne i diplomu završene obuke za zanimanje.

U zavisnosti od programa, dualne studije traju tri do četiri i po godine. Dualne studije čini mnoštvo studijskih modela i formata, ali u principu razlikuju se modeli „prvog obrazovanja“ i modeli „usavršavanja“. Ako govorimo o „prvom obrazovanju“, u opticaju su sledeće opcije: integrisana strukovna obuka, koja podrazumeva da studenti, pored diplome Bachelor, stiču i diplomu sa strukovne obuke i integrisana praksa koja podrazumeva da se studije kombinuju sa dužim fazama praktičnog učenja u partnerskom preduzeću. Studenti stiču diplomu visokoškolske ustanove, ali ne i diplomu završene obuke za zanimanje.

Ovaj model doživljava najveći rast. Sadržaji obuke moraju biti dogovoreni individualno, između visokoškolske ustanove i partnerskog preduzeća. Oba modela pretpostavljaju opis na studijski program u visokoškolskoj ustanovi i ugovor sa preduzećem. Model sa integrisanom obukom predviđa, uglavnom, potpisivanje ugovora o stručnoj obuci, uglavnom u preduzećima, s kojima imaju ugovorom utvrđene elemente prakse, volonterski rad, rad na određeno vreme, kao i visinu naknade.

U modelu „usavršavanja“ postoje dve osnovne varijante dualnih studija: dualne studije integrisane u struku, namenjene pre svega studentima sa završenim strukovnim obrazovanjem, ili sa višegodišnjim iskustvom u struci i dualne studije koje se obavljaju uz struku - zaposleni imaju mogućnost da uz rad steknu diplomu Bachelor ili Master. Studijski programi, generalno gledano, nisu usklađeni sa sadržajima rada u struci i ne predviđaju obavezno saradnju između preduzeća i visokoškolske ustanove. Postoje i različiti vremenski modeli, pri čemu dominira blok nastava (faze nastave u visokoškolskoj ustanovi i kod partnera smenjuju se po nedeljama, ili mesečnim blokovima). Kod modela rotacije različiti dani u nedelji rezervisani su za faze učenja u preduzeću i u visokoškolskoj ustanovi. Pomenućemo i modele učenja na daljinu, kao i modele bez faza, kada je neophodno prisustvo u visokoškolskoj ustanovi. Pored toga, postoje i različiti mešoviti oblici, poput odvojenog modela blok nastave kojoj prethodi stručna obuka kada se sa obukom počinje između šest i 18 meseci pre početka studija. Najveći broj studenata sa dualnih studija studira na strukovnim visokoškolskim ustanovama, koje se delimično finansiraju iz privatnih izvora. I akademije za administrativne studije i poslovne akademije, koje delimično imaju status visokoškolskih ustanova, nude dualne studijske programe. Samo mali broj dualnih studijskih programa nude univerziteti. Najveći deo studijskih programa (38 odsto) je inženjersko-naučnog usmerenja, 34 odsto čine ekonomske nauke, informatički smer učestvuje u ponudi sa dva odsto, a smerovi koji se odnose na vaspitanje, radnike i negu sa 10 odsto (izvor: Nemački Institut za stručno obrazovanje 2017).

Tekst prevela: **Sanja Katarić**
Tekst prilagodila: **Aleksandra Popović**, koordinatorka projekata, Fondacija Konrad Adenauer Beograd
Urednik priloga: **Norbert Beckmann-Dierkes**, direktor Fondacije Konrad Adenauer, Beograd
Fondacija Konrad Adenauer, Beograd
www.kas.de/serbien, Office.Belgrade@kas.de

Siguran posao

Značajan faktor pri odabiru dualnih studija, pored naknade za obuku, igra i relativno sigurno pronalaženje posla. Stopa zapošljavanja studenata u preduzećima u kojima su obavili stručni deo nastave iznosi čak 90 odsto! Na dualnim studijama često se mnogo više radi nego na klasičnim studijama, ali uprkos velikom radnom opterećenju, studenti su zadovoljni uslovima obuke jer im nakon završetka studija gotovo i nije potreban period uhodavanja na radnom mestu. To predstavlja uštedu troškova pronalaženja zaposlenih i eventualnih gubitaka u slučaju pogrešnog izbora kandidata za radno mesto. Osim toga, dualne studije omogućavaju malim preduzećima i preduzećima koja se nalaze u manje atraktivnim regionima da postanu konkurentniji. Ipak, u Nemačkoj je još nije dovoljno iskorišćen potencijal u oblasti malih i srednjih preduzeća.

Marko Čadež, predsednik Privredne komore Srbije

Kvalitet kadrova jedan je od ključnih faktora za privlačenje investicija

INTERVJU

Mirjana Stevanović

Dosadašnje iskustvo u sprovođenju pilot-projekata ukazuje na to da iz godine u godinu raste interesovanje daka za školovanje po dualnom modelu i za deficitarna zanimanja. Možda je baš profil bravar-zavarivač, koji je u naš obrazovni sistem, na zahtev privrede, uveden 2014. godine, najbolji primer. Uprkos bojama da neće biti dovoljno zainteresovanih daka za to zanimanje, danas je to jedan od najatraktivnijih profila, koji je u ponudi u čak 19 škola širom Srbije, zahvaljujući savremenom planu i programu nastave, kreiranom u saradnji sa poslodavcima, ali i mogućnosti zapošljavanja odmah nakon završetka školovanja. Uvereni smo da će sa početkom primene Zakona, kojim su dualnost definisana prava, obaveze i odgovornosti kompanija, škola i učenika i promocijom prednosti dualnog obrazovanja, interesovanje kandidata brzo nadmašiti ponudu slobodnih mesta za sve dualne profile - procenjuje Marko Čadež, predsednik Privredne komore Srbije.

Može li se govoriti o pozitivnim efektima uvođenja dualnog obrazovanja i digitalizacije na poslovanje svake kompanije ponaosob?

- Kompanije koje na vreme digitalizuju svoje poslovanje biće efikasnije i konkurentnije, proizvodiće više kvalitetnijih proizvoda veće dodate vrednosti, lakše će se povezivati sa kupcima i uključivati u globalne lance snabdevanja... Primera radi, mala i srednja preduzeća koja su izabrala internet kao put do potrošača, već u naredne tri godine zabeležila su za 22 odsto veći rast prodaje nego ona koja nisu koristila taj kanal za plasman robe. Studija o uticaju digitalne transformacije na zemlje Zapadnog Balkana dokazuje da bi podizanje nivoa digitalizacije za 10 odsto trajno uvećalo stopu rasta BDP-a zapadnobalkanskih ekonomija za oko jedan procenat, dok bi rast digitalizacije od samo jedan odsto podigao zaposlenost u proizvodnim preduzećima za 1,2 odsto, a produktivnost za 2,1 procenat. Koliko su uvođenje dualnog obrazovanja, ali i harmonizacija nacionalnih propisa i standarda i veća mobilnost kadrova u regionu važni za privredu, na to ukazuje i podatak da je svako peto anketirano preduzeće u prethodnih godinu dana imalo poteškoća da popuni slobodna radna mesta. I to u regionu gde je svaki treći mladi čovek nezaposlen. Kao razlog za dve trećine nepopunjenih radnih mesta poslodavci su naveli nedostatak kvalifikovane radne snage.

Da li je realno očekivati da će sprovođenje novog koncepta dualnog obrazovanja i digitalizacija privrede povećati priliv stranih investicija?

- Prvo što potencijalni investitori pitaju jeste: kakva vam je radna snaga, imate li ljude kvalifikovane za rad u našim fabrikama. Kvalitet kadrova, dakle, jedan je od ključnih faktora pri donošenju odluke o ulaganju, jednako važan kao i politička stabil-

Do kraja januara će 42 male i srednje firme besplatno dobiti digitalne mape puta, a 21 firma digitalnu strategiju. Marko Čadež

nost, prijateljsko pravno i regulatorno okruženje, kvalitet infrastrukture, troškovi proizvodnje. Kada budemo imali ljude sa kvalifikacijama i veštinama potrebnim modernoj privredi, biće i više investicija, novih fabrika i radnih mesta. Osim toga, digitalizacija je snažan instrument regionalnog povezivanja i izgradnje jedinstvenog ekonomskog prostora i podsticajnijeg okruženja za privlačenje investitora na Zapadni Balkan. Treba naglasiti da se digitalizacija

Austrijski recept

O Austriji je napravila veliki pomak u uvođenju novih profila u obrazovni sistem. Mi smo, zasad, preuzeli austrijski profil e-trgovca koji bi u trgovачke škole trebalo da bude uveden u septembru. Šta se još može očekivati?

- Trgovac za elektronsku trgovinu jedan je od prvih „digitalnih“ profila na čijem kreiranju radimo zajedno sa Privrednom komorom Austrije, i to gotovo istovremeno u obe zemlje. Za narednu školsku godinu razmatramo uvođenje još jednog obrazovnog profila - reč je o tehničaru za bezbednost informaciono komunikacionih tehnologija u vazdušnom saobraćaju. Austrijske kolege pomoći će nam i u modernizaciji profila neophodnih delatnosti koje najviše trpe zbog neadekvatnog razvoja kadrova, kao što su građevinarstvo, industrija plastike, turizam... Sudeći prema izjavi predsednika PK Austrije Harald Mamera, ta država je veoma zainteresovana za ulaganja na Zapadnom Balkanu, o čemu svedoči i podatak da je u regionu prisutno više od 500 austrijskih kompanija, koje zapošljavaju oko 40.000 ljudi.

nam značajno pojednostavljuju i harmonizuju procedure, zatim se usklađuje rad graničnih, carinskih, inspekcijских službi, dok se modernizacijom obrade dokumentacije za poslovanje smanjuju troškovi. Digitalizacijom se olakšava kretanje ljudi, robe i kapitala i otklanjaju barijere za međusobno i poslovanje sa svetom.

Austrija pruža snažnu podršku PKS u procesu digitalizacije malih i srednjih preduzeća. Dokle se na tom planu stiglo?

- Uz podršku austrijske privredne komore, kao i Nemačke organizacije za međunarodnu saradnju (GIZ), osnovali smo Centar za digitalnu transformaciju PKS koji pomaže kompanijama, pre svega malim i srednjim preduzećima da se što brže i efikasnije digitalno transformišu. Krenuli smo i sa stvaranjem mreže sertifikovanih konsultanata uz čiju će podršku, do kraja januara, 42 male i srednje firme, dobiti digitalne mape puta, a 21 firma digitalnu strategiju. I to besplatno. U februaru će biti raspisan novi poziv i za kompanije i za konsultante. Cilj nam je da ovu godinu završimo sa više od 70 konsultanata i oko 300 do 400 kompanija koje imaju digitalne mape. Plan je i da 200 do 300 firmi dobiju i digitalne strategije, kao i da 160 do 200 kompanija implementiraju tehnološka rešenja predviđena tim dokumentima.

U Beču ste, nedavno, u ime Komorskog investicionog fonda zapadnobalkanske šestorke, stavili potpis na Memorandum o razumevanju, čiji je cilj uvođenje dualnog obrazovanja i digitalizacija privrede Zapadnog Balkana. Koje benefite od realizacije tog projekta mogu da očekuju privrednici?

- Projektom je predviđeno jačanje komorskih kapaciteta i kreiranje jedinstvenog seta usluga za efikasniju podršku privredi kako bi kompanije obezbedile odgovarajuće kadrove i kako bi se što više preduzeća digitalno transformisalo. Po ugledu na ono što mi već radimo u Srbiji uz austrijsku podršku, u oblasti digitalizacije predviđen je izbor, obuka i uspostavljanje mreže sertifikovanih konsultanata koji će privredni regiona, pre svega malim i srednjim preduzećima, pomagati u digitalizaciji. Kada je reč o dualnom obrazovanju, komore će kompanijama pomagati da ispune uslove za akreditaciju, da obuče svoje zaposlene, pre svega instruktore, za rad sa učenicima i pružiti im podršku u modernizaciji postojećih i kreiranju novih obrazovnih profila za radna mesta koje donosi savremeno digitalno poslovanje. Planirano je i uspostavljanje virtualne regionalne akademije za obuku kadrova.

Na listi deficitarnih zanimanja mehaničar, bravar-zavarivač, konobar ...

Nedostatak stručne radne snage problem je sa kojim se suočavaju i ekonomski snažnije privrede, poput nemačke recimo, koje taj deficit rešavaju „uvozom“ radnika. Srbija se, u prevazilaženju tog problema, koji već godinama unazad opterećuje kako strane, tako i domaće investitore, opredelila za provereni recept - dualno obrazovanje i digitalizaciju privrede. I mada će Zakon o dualnom obrazovanju početi da se primenjuje od školske 2019/2020. godine, već u školskoj 2018/19. šansu za upis u prvi razred neke od osamdesetak srednjih stručnih škola u kojima je nastava organizovana po modelu dualnog obrazovanja, kao i priliku da se opredele za jedan od 33 obrazovna profila, dobiće oko 3.500 učenika (ukupan broj daka koji se obrazuju po tom sistemu premašio je 4.500). U ovom trenutku, po tom modelu, nastava se obavlja u 84 škole u Srbiji, što znači da je 23 odsto obrazovnih ustanova uključeno u dualni obrazovni sistem. Da su se na zajedničkom zadatku našli obrazovanje i privreda o tome najbolje svedoči podatak da je u ovaj projekat već uključeno oko 600 poslodavaca, koji daci pružaju mogućnost da kroz rad uče i stiču nove

veštine. Planirano je da se u taj posao uključi oko 1.000 preduzeća, dok će dualno obrazovanje, koje je do sada realizovano kao pilot-projekat, dobiti novu dimenziju.

To, između ostalog, znači da će u dualnom obrazovanju moći da učestvuju samo one kompanije koje su od Privredne komore Srbije dobile potvrdu da su ispunile uslove za izvođenje učenja kroz rad. Od kompanija se očekuje da imaju obučene i licencirane instruktore za dualno obrazovanje, zatim da plaćaju naknadu učenicima koji se kroz rad obučavaju - Zakonom o dualnom obrazovanju precizirano je da minimalni iznos naknade za svaki sat proveden u učenju kroz rad iznosi 70 odsto od minimalne cene rada, i spremne su da pokriju troškove prevoza, ishrane, osiguranja, kao i

- 84 srednje stručne škole u kojima je nastava organizovana po modelu dualnog obrazovanja
- 4.500 učenika školuje se po tom modelu
- 600 poslodavca uključeno u projekat dualnog obrazovanja, plan je 1.000 preduzeća

Učenje kroz rad: U opremanje kabineta za obuku budućih tehničara mehatronike nemačka firma Drekslmajer uložila 10.000 evra

da obezbede opremu za bezbednost i zaštitu na radu. Obaveza poslodavca je i da zaključe ugovore o dualnom obrazovanju sa relevantnim stručnim školama, dok će sa učenicima, ili njihovim roditeljima, biti zaključeni ugovori o učenju kroz rad. Tim ugovorima će biti definisani prava, obaveze i odgovornost svih učesnika u dualnom stručnom obrazovanju.

Istraživanja pokazuju da privredni nedostajni sledeći profili: bravar-zavarivač, elektromonter

mreža i postrojenja, električar, industrijski mehaničar, konobar, kuvar, mesar, profili za tekstilnu industriju, za građevinarstvo. U tom kontekstu posmatrano prednosti dualnog modela obrazovanja kadrova su višestruke. Na benefite mogu da računaju ne samo učenici, koji po završetku školovanja, najčešće, ostaje da rade u preduzeću u kome su bili na obuci, već i privreda i društvo u celini. Činjenica je da su kompanije spremnije da ulažu u učenika koga će kroz adekvatnu obuku da profili-

šu prema sopstvenim potrebama nego da investiraju u prevalkifikaciju nekoga sa tržišta rada. I najzad, korist će izvući i društvo, s obzirom na to da se radna snaga obrazuje u skladu sa potrebama privrede. U kreiranju Nacionalnog modela dualnog obrazovanja Srbija je imala veliku podršku Švajcarske, koja će, kako je najavljeno, u naredne četiri godine u zapošljavanje mladih uložiti devet miliona evra. Nije izostala ni podrška Nemačke i Austrije.

M. Stevanović

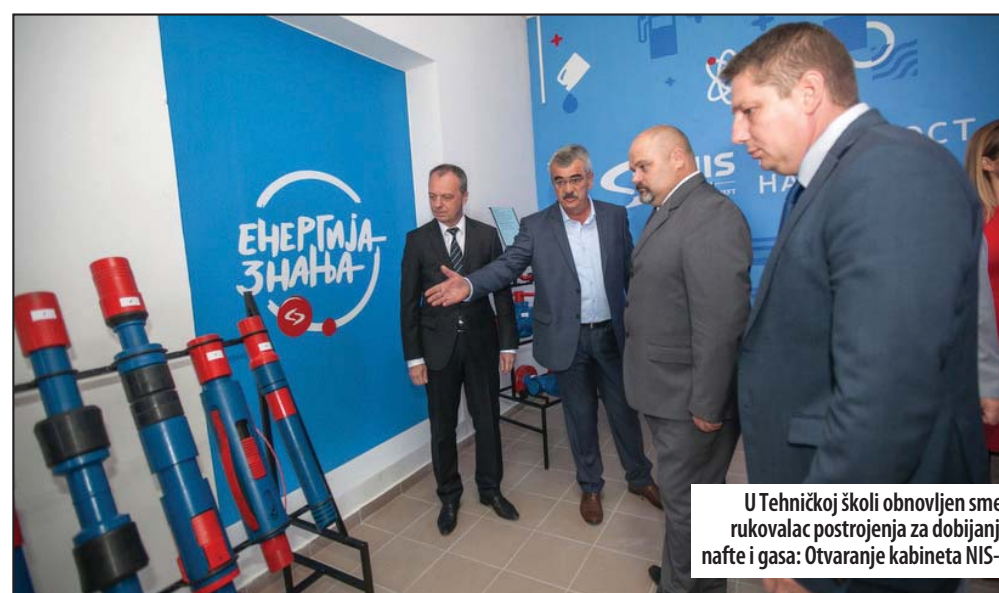
Povezivanje obrazovnih ustanova i poslovnog sveta - Iskustvo zrenjaninskih privrednika

Kompanija NIS probila led

Miroslava Pudar

Da škole uključene u sistem dualnog obrazovanja mogu da računaju na dobro opremljene kabine i radionice u kojima se izvodi praktična nastava, o tome najbolje svedoče obrazovne ustanove u Zrenjaninu. Sa uvođenjem dualnog obrazovanja u srednje škole u ovom vojvodanskom gradu startovalo se pre četiri godine, a prvi projekat realizovan je u saradnji sa Naftnom industrijom Srbije. Potom su se uključile i druge firme, a odnedavno je takva saradnja uspostavljena i sa nemačkim proizvođačem auto-komponenti Drekslmajerom. Da dualni model obrazovanja garantuje siguran posao u to je mogla da se uveri prva generacija učenika koji su, osim stručnog znanja, stekli i druge veštine - naučili su se timskom radu, analitici, komunikacionim veštinama.

Nastavu u Tehničkoj školi, koja je namenjena učenicima druge i treće godine - smer rukovalac postrojenjima u proizvodnji nafte i gasa, do sada su pohađale četiri generacije, odnosno oko 120 učenika (po 30 u generaciji)

U Tehničkoj školi obnovljen smer rukovalac postrojenja za dobijanje nafte i gasa: Otvaranje kabineta NIS-a

- Tehničar mehatronike jedno je od novih obrazovnih profila koji povezuje znanja iz oblasti mašinstva, elektrotehnike i informatike. Daci se obrazuju za održavanje i programiranje sistema, dakle za

Program za eksploataciju nafte i gasa

- Pre pet godina je, u saradnji sa Naftnom industrijom Srbije, a posle 25 godina pauze, u Tehničkoj školi obnovljen smer rukovalac postrojenja za dobijanje nafte i gasa. Na tome se nije stalo, već je uspostavljena saradnja privrede i Tehničkog fakulteta „Mihajlo Pupin“. Sada se možemo pohvaliti jedinstvenim studijskim programom za eksploataciju nafte i gasa, koji je na tom fakultetu pokrenut uz podršku NIS-a i Uhtanskog univerziteta u Rusiji. Osim toga, otvoreno je i IT odeljenje u elektrotehničkoj školi, a ove godine pripremamo isto odeljenje na mađarskom jeziku, kao i IT odeljenje u zrenjaninskoj gimnaziji - objašnjava Duško Radišić, pomoćnik zrenjaninskog gradonačelnika.

upravljanje kompletnom tehnologijom koja je automatizovana u većini preduzeća - objašnjava Đorđe Klač, direktor Tehničke škole u Zrenjaninu.

Drugi profil, koji je uveden od ove školske godine, jeste tehničar za kompjutersko upravljanje CNC mašinama. Učenici koji su se opredelili za taj smer praksu će obavljati u Šinvozi i italijanskoj firmi IMS. Zrenjaninski privrednici su se uključili u program dualnog obrazovanja pa nije redak slučaj da studenti lako dolaze do stipendija, a zatim i do posla nakon praktičnog dela nastave.

Jovana Vukotić, rukovodilac odeljenja za korporativne komunikacije kompanije Siemens za Adriatic region i **Ivana Lajović**, HR tim Siemens fabrike u Subotici

Dualnim obrazovanjem rešavamo problem nedostatka stručne radne snage

INTERVJU

Simens je jedna od ukupno 600 kompanija u Srbiji koje su učenicima srednjih stručnih škola ponudile učenje kroz rad. O dosadašnjim iskustvima u realizaciji projekta dualnog obrazovanja za danas govore prestavnici kompanije Siemens.

- Simens je bio jedna od prvih kompanija koja se još 2014. uključila u realizaciju pilot-projekta dualnog obrazovanja. Tada smo inicirali da se dualno obrazovanje uvede u Tehničkoj školi „Ivan Sarić“ u Subotici u nameri da damo sopstveni doprinos obrazovanju mladih ljudi, kao i da im ponudimo zaposlenje nakon diplomiranja. Sećamo se vremena kada je u Subotici samo još jedna kompanija pored nas učestvovala u dualnom obrazovanju, a sada možemo da konstatujemo da iz godine u godinu broj kompanija zainteresovanih za taj projekat raste. Drago nam je da svedočimo pozitivnim promenama u toj oblasti.

Problem nedostatka stručne radne snage Simens je, dakle, rešio u saradnji sa Tehničkom školom „Ivan Sarić“ u Subotici, koja je u obrazovni program uvela novi smer bravar-zavarivač. Da li je, i koliko, svršenih učenika te škole dobilo šansu da se zaposli u Simensu?

- Na inicijativu kompanije Siemens uveden je obrazovni profil bravar-zavarivač. Tako smo se uključili u projekat uvođenja novih profila u obrazovni sistem koji je pokrenula Nemačka organizacija za međunarodnu saradnju (GIZ), uz podršku Vlade Nemačke i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije. Naš cilj je da aktivnim učesćem u dualnom obrazovanju dobijemo stručnu radnu snagu i zato svi naši učenici, koji se dobro pokažu tokom školovanja, nakon diplomiranja dobijaju mogućnost da se zaposle u Simensu. Na taj način delimično rešavamo problem nedo-

Trenutno je u našoj fabrici u Subotici zaposleno osam bivših učenika: Jovana Vukotić i Ivana Lajović

statka stručne radne snage, koji je i dalje prisutan. Trenutno je u našoj fabrici u Subotici zaposleno osam bivših učenika koji su se školovali po tom programu.

Kako je organizovana praktična nastava u pogonima Simensa?

- Na praktičnoj nastavi imamo učenike koji su se opredelili za dva obrazovna profila u Tehničkoj školi „Ivan Sarić“ u Subotici. Jedan je bravar-zavarivač, a drugi industrijski me-

Ima se utisak da učenici koji su praktična znanja i veštine sticali u kompanijama poput Simensa mnogo brže i lakše dolaze do posla u evropskim državama, pre svega u Mađarskoj. Kako sprečiti odliv stručne radne snage?

- Činjenica je da odliv stručne radne snage postoji na srpskom tržištu rada. To je izazov koji stoji pred svima nama i radimo na tome da ga prevaziđemo.

Na praksi 26 učenika

O Sudeći prema dosadašnjem iskustvu Simensa može li da se konstatuje da interesovanje mladih za obrazovni profil bravar-zavarivač raste?

- Tačno je da iz godine u godinu raste zainteresovanost za profile iz programa dualnog obrazovanja, a posebno smo ponosni na činjenicu da sve veći broj učenika koji žele da praktičnu nastavu obavljaju u kompaniji Simens. U prilog tome najbolje svedoči podatak da je Siemens kompanija koja u ovom trenutku ima najviše učenika (26) na praksi. Inače, od dualnog obrazovanja višestruko korist ima i lokalna zajednica, jer stručnim praksom učenici dobijaju mogućnost da po završetku školovanja lakše dođu do zaposlenja.

hničar. U zavisnosti od razreda koji pohađaju i plana i programa, učenici u našim pogonima na praksi provode šest sati i to jedan do tri dana nedeljno, učeci od svojih mentora i drugih zaposlenih. Imaju priliku da kroz praksu uče zanat dopunjujući tako znanje stečeno u školi. Na kraju školovanja učenici polažu završni ispit koji sadrži i praktični deo u kome mi učestvujemo.

U Beču je, nedavno, potpisan Memorandum o razumevanju, čiji je cilj uvođenje dualnog obrazovanja i digitalizacija privrede Zapadnog Balkana. Koje benefite od realizacije tog projekta mogu da očekuju privrednici?

- Dualno obrazovanje je sistem koji je još uvek u razvoju i potrebno je raditi na njegovom unapređenju. Veoma je značajno uvođenje novih profila u dualno obrazovanje pošto ponuda u ovom trenutku ne pokriva sve zahteve tržišta rada za deficitarnim zanimanjima. Osim toga, to omogućuje fleksibilnost i prilagodavanje promenama koje se dešavaju na tržištu. Takođe, bilo bi značajno uvesti postojeće profile u veći broj škola i na taj način proširiti lepezu dualnog obrazovanja.

Danas
Skolska slava
Dualno obrazovanje
ново ruho proverenog sistema

UREDNIK Mirjana Stevanović MARKETING Vesna Lačarak
Lektura Ana Rončević Grafičko oblikovanje Slobodan Sremčević

SIEMENS

Ingenuity for life

15 godina Siemens
fabrike vetrogeneratora
u Subotici

siemens.rs/subotica